

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียน-
การสอนที่บ้าน ของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งกลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาใน 9 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียง-
เหนือตอนบน จำนวนทั้งหมด 404 คน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสื่อการเรียนการสอนที่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ของครูในโรงเรียน
ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
3. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ของครูในโรงเรียน
ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

คำถามในการวิจัย

1. สื่อที่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่น่าจะนำมาใช้เป็นสื่อการ-
เรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาได้มีอะไรบ้าง
2. สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ของครูโรงเรียนประถมศึกษาใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีสภาพการใช้อย่างไร
3. ครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนประสบปัญหา
ในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านหรือไม่ อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนแรก เป็นการสำรวจเพื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยศึกษาจากเอกสาร และสำรวจสื่อพื้นบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยการสังเกตและสอบถามปากเปล่ากับผู้เชี่ยวชาญและชาวบ้าน ถึงรายชื่อลักษณะและการใช้สื่อพื้นบ้าน นำรายชื่อสื่อพื้นบ้านที่ได้มาให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา เลือกสื่อที่สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้

2. ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาสภาพ และปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างโดยอิงข้อสื่อที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างโดยการเดินทางไปแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และโดยการส่งทางไปรษณีย์

2.1 กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัยได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 404 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง อำเภอรอบนอก และตำบล ในแต่ละจังหวัด เขตละ 3 โรงเรียน รวมจังหวัดละ 9 โรงเรียน แล้วสุ่มครูประถมศึกษาในโรงเรียนที่ได้ โรงเรียนละ 5 คน รวมจังหวัดละ 45 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนที่สอง ของการวิจัยของการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ถามถึงการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านที่จำแนกตามประเภท เป็นแบบสอบถามลำดับชั้นการจัดค่า และแบบปลายเปิด ค่าถามในแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

2.2.1 ค่าถามเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะถามถึง กลุ่มวิชาที่สอน ชั้นที่สอน โรงเรียนและที่ตั้ง การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม และการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

2.2.2 ค่าถามเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ซึ่งจะถามถึง รายชื่อสื่อที่ใช้ ใช้สอนวิชาใด ใช้สอนในขั้นตอนใด ใช้บ่อยแค่ไหน ใช้อย่างไร

เหตุผลในการใช้ แหล่งที่มาของสื่อ และปัญหาในการใช้

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนตอนที่ 2 ของการวิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ เกี่ยวกับสภาพของสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ใช้ค่าสถิติความถี่และร้อยละ สภาพและปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพสื่อที่บ้านและสื่อการเรียนการสอนที่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีสื่อที่บ้านทั้งหมด 291 ชนิด เป็นสื่อประเภทวัสดุ 75 ชนิด สื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ 89 ชนิด สื่อกิจกรรม 92 ชนิด สื่อสถานที่ 22 ชนิด และสื่อบุคคล 13 ชนิด ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน มีทั้งหมด 189 ชนิด เป็นสื่อประเภทวัสดุ 40 ชนิด สื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ 56 ชนิด สื่อกิจกรรม 58 ชนิด สื่อสถานที่ 22 ชนิด และสื่อบุคคล 13 ชนิด

2. สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน

ชนิดและประเภทของสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูใช้มาก คือ เสียม (เครื่องมือและอุปกรณ์) จอบ (เครื่องมือและอุปกรณ์) ปรีศน์าคำทาส (กิจกรรม) นิทาน-พื้นบ้าน (กิจกรรม) คราด (เครื่องมือและอุปกรณ์) วัด (สถานที่) กระจิบ (วัสดุ) พระ (บุคคล) ฟ้อน (กิจกรรม) และประเพณีสู่ขวัญ (กิจกรรม) สื่อการเรียนการสอน-ที่บ้านและประเภทที่ครูในเขตอำเภอเมืองใช้มากที่สุด คือ ปรีศน์าคำทาส (กิจกรรม) เสียม (เครื่องมือและอุปกรณ์) นิทานพื้นบ้าน (กิจกรรม) จอบ (เครื่องมือและอุปกรณ์) วัด (สถานที่) คราด (เครื่องมือและอุปกรณ์) ฟ้อน (กิจกรรม) กระจิบ (วัสดุ) พระ (บุคคล) และงานประเพณีประจำปีประจำจังหวัด (กิจกรรม) ครูในเขตอำเภอรอบนอกใช้

จอบ (เครื่องมือและอุปกรณ์) เสียม (เครื่องมือและอุปกรณ์) ปรีศาคำทาส (กิจกรรม)
 นิทานพื้นบ้าน (กิจกรรม) คราด (เครื่องมือและอุปกรณ์) วัด (สถานที่) วัหรือหัด
 (เครื่องมือและอุปกรณ์) กระต๊อบ (วัสดุ) พระ (บุคคล) และหวด (วัสดุ) ครูในเขต
 ตำบล ใช้ จอบ (เครื่องมือและอุปกรณ์) เสียม (เครื่องมือและอุปกรณ์) นิทานพื้นบ้าน
 (กิจกรรม) ปรีศาคำทาส (กิจกรรม) คราด (เครื่องมือและอุปกรณ์) วัด (สถานที่)
 พระ (บุคคล) กระต๊อบ (วัสดุ) หวด (วัสดุ) และมวส (วัสดุ)

ครูใช้สื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์มากที่สุด รองลงมา คือ สื่อประเภทวัสดุ
 และสื่อกิจกรรม ครูมีความเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านทุกประเภท น่าจะใช้เป็น
 สื่อการเรียนการสอนได้โดย สื่อบุคคล น่าจะใช้ได้มากที่สุด รองลงมา คือ สื่อสถานที่
 สื่อกิจกรรม สื่อวัสดุ และสื่อเครื่องมือและอุปกรณ์ ตามลำดับ ครูส่วนใหญ่รู้จักสื่อการเรียน-
 การสอนพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ และที่รู้จักมากที่สุด คือ สื่อบุคคล และสื่อสถานที่ และ
 ที่ไม่รู้จักมากที่สุด คือ สื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์

3. สภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน

ประเภทของสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านที่ครูระบุว่าใช้มากที่สุด คือ สื่อ
 ประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ รองลงมา คือ สื่อวัสดุ และสื่อกิจกรรม ใช้สอนในหลาย-
 ชั้นตอน มากที่สุด รองลงมา คือ ชั้นปฏิบัติ นำเข้าสู่บทเรียน สอนเนื้อหา ประเมินผล
 และขั้นสรุป โดยใช้สอนในวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มากที่สุด รองลงมา คือ วิชา
 สร้างเสริมลักษณะนิสัย และสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สอนเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับวัฒนธรรม
 วัฒนธรรมมากกว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

ประเภทของสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ที่ครูระบุว่าอยากใช้มากที่สุด คือ
 สื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ รองลงมา คือ สื่อกิจกรรม และสื่อวัสดุ โดยอยากใช้
 สอนในหลายชั้นตอน มากที่สุด รองลงมา คือ ชั้นปฏิบัติ ชั้นสอนเนื้อหา นำเข้าสู่บทเรียน
 ประเมินผล และขั้นสรุป ในวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย มากที่สุด รองลงมา คือ วิชา
 การงานพื้นฐานอาชีพ และสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

มากกว่าเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับวัฒนธรรม

เหตุผลในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูส่วนใหญ่ คือ สื่อช่วยอธิบายได้ง่ายขึ้น คิดว่าสื่อช่วยให้การสอนสมบูรณ์ขึ้น ต้องการปรับปรุงวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น และต้องการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการสอน เป็นต้น

เหตุผลที่ไม่ได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่อยากใช้ของครูส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง คือ ไม่สะดวกในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน สื่อการเรียนการสอนที่บ้านมีปริมาณจำนวนจำกัด ไม่ทราบแหล่งที่มีสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน สื่อบุคคลขาดทักษะในการนำเสนอ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อ ขาดความมั่นใจในการใช้สื่อเพราะไม่เคยใช้มาก่อน ไม่ได้รับการสนับสนุนในการใช้ เกรงว่าใช้สื่อแล้วจะสอนไม่ทันตามหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนที่บ้านล้าสมัย

ปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านของครูส่วนใหญ่มากที่สุด คือ ขาดแคลนสื่อที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา รองลงมา คือ ขาดคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการใช้สื่อ ไม่มีคู่มือในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ใช้เวลาในการเตรียมการมาก ใช้เวลาในการนำเสนอมาก ขาดความช่วยเหลือจากผู้ร่วมงานในการใช้สื่อ สถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้ ไม่มีเวลาในการประเมินผลการใช้สื่อ หากิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านได้ยาก ไม่มีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อ ขาดความร่วมมือจากผู้เรียนในการใช้สื่อ และขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารในการใช้สื่อ ความล่าช้า

แหล่งที่มาของสื่อการเรียนการสอนที่บ้านที่ครูส่วนใหญ่ใช้ คือ ขอยืมมาโรงเรียนอยู่แล้ว ช่วยกันผลิตกับนักเรียน ซื้อโดยเงินส่วนตัว ได้รับบริจาค ซื้อโดยเงินงบประมาณ และให้ผู้อื่นผลิตให้

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการสำรวจสภาพสื่อพื้นบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในครั้งนี้ พบว่ามีสื่อพื้นบ้านกระจุกกระจายอยู่ทั่วไปตามท้องที่ต่าง ๆ และที่พบมากที่สุดนั้นเป็นสื่อกิจกรรม เครื่องมืออุปกรณ์ และวัสดุ ทั้งนี้เพราะประชาชนในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนหรืออีสานเหนือนั้น ยังคงรักษาและสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนอยู่ สื่ออีสานเหนือส่วนใหญ่ยังคงเป็นสิ่งมรดกกรรมที่เคร่งครัดในจารีตประเพณีเป็นบรรทัดฐานของชีวิตอยู่ที่ ชาวอีสานเหนือเรียกว่า ฮีตสิบสองคองสิบสี่ ซึ่งมีบทบาทมากในชุมชน เพราะยึดถือเป็นข้อบังคับหรือกติกาสังคม อีกทั้งในสื่ออีสานเหนือยังมีการนับถือผีควบคู่ไปกับพุทธศาสนา สิ่งเหล่านี้ส่งผลอย่างมากในการกำหนดวิถีชีวิต ประเพณีพิธีกรรม วรรณกรรมและการละเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ และปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงคุณค่าของสื่อกิจกรรมเหล่านี้มากขึ้น จึงมีการอนุรักษ์สืบทอดประชาสัมพันธ์ กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ ในรูปของการจัดงานประเพณีประจำปีประจำท้องถิ่น หรือประจำจังหวัด จึงเป็นเหตุให้งานวิจัยนี้พบสื่อกิจกรรมอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด และเนื่องจากชาวอีสานเหนือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบยังชีพคือ ทำการเกษตรเพื่อที่จะนำผลผลิตมาบริโภคในครัวเรือนของตน เช่น ปลูกข้าวไว้กิน ปลูกฝ้ายไว้ทอ เลี้ยงไหมไว้ทอผ้า การทำนาก็ยังต้องใช้แรงงานจากคนและสัตว์อยู่มาก ศิลปหัตถกรรมที่ชาวบ้านสร้างสรรคขึ้นจึงเป็นสื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ และสื่อวัสดุที่ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันในบ้านเรือน ได้แก่ การจักสาน ถักทอ การปั้น การแกะสลัก วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อใช้ในกิจการงานดังกล่าว เพราะแม้ว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่จะช่วยให้คนมีวิถีความเป็นอยู่ที่ดี สะดวกสบายมากขึ้น กล่าวคือ เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากมาย เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องมือในการเกษตรต่าง ๆ แต่เทคโนโลยีที่ทันสมัยเหล่านี้จะจำกัดอยู่เฉพาะในเมืองหรือกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจเท่านั้น ส่วนในสังคมชนบทซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีฐานะค่อนข้างยากจน เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ จึงยังคงเป็นแบบเก่าที่เคยใช้มาตั้งแต่อดีต

2. ครูส่วนใหญ่ใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านอยู่ในระดับน้อย โดยใช้อุปกรณ์เพียงไม่กี่ชนิด จากการสัมภาษณ์ครูถึงการใช้ พบว่า ครูใช้สื่อเครื่องมือและอุปกรณ์มากที่สุด ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการเกษตรต่าง ๆ เช่น จอบ เสียม และคราด รองลงมา คือ สื่อกิจกรรม ได้แก่ ปรีศนาคำทาย นิทานพื้นบ้าน และกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งใกล้เคียงกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษาจะมีโครงการอาหารกลางวัน คือ การทำอาหารขายนักเรียนในราคาถูก เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่ โดยที่โรงเรียนจะทำการปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงไก่เพื่อใช้ในการประกอบอาหาร โดยให้นักเรียนเป็นคนทำ อีกทั้งวิชากลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้านมากที่สุด ก็มีการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเกษตรไว้ด้วย ครูจึงใช้สื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์มาก ในกลุ่มสื่อกิจกรรม ครูใช้ปรีศนาคำทาย นิทานพื้นบ้านมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมเหล่านี้มีคุณสมบัติในตัวอย่างโดดเด่นในการที่จะใช้เป็นสื่อการเรียน กล่าวคือ ปรีศนาคำทาย และนิทานพื้นบ้าน จัดเป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะหรือประเภทใช้ถ้อยคำบอกเล่าสืบต่อกันมา นิทานพื้นบ้านของอีสานมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานมาก และมีการบอกเล่ากันเป็นประจำรวมทั้งมีการสร้างเป็นภาพยนตร์ แต่งเป็นเรื่องเป็นราว แต่งเป็นเพลงก็มี ครูผู้สอนสามารถค้นคว้าได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดตามสถาบันการศึกษาหรือสอบถามจากผู้มีอายุในชุมชนได้ นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องราวที่มติดัดสนใจเนื้อเรื่องมีทั้งสนุกสนาน โศกเศร้า คุร้าย น่ากลัว (อุคส์ห์ พาสกุล, 2531) การใช้นิทานเป็นสื่อการเรียนการสอนจะช่วยดึงความสนใจของนักเรียนให้นักเรียนสนใจบทเรียนและมีความพร้อมในการเรียน (สุจิตต์ เพียงชอบ, 2523) ซึ่งครูอาจใช้สอนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ในระหว่างที่สอนหรือสรุปบทเรียนก็ได้ (พุทธชาด อินทรักษา, 2534) การใช้ปรีศนาคำทายเป็นสื่อการเรียนการสอนก็ช่วยให้นักเรียนสนใจบทเรียนและมีความพร้อมในการเรียนเช่นเดียวกัน เพราะปรีศนาคำทายเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่สนุกสนาน และยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดสร้างสรรค์สติปัญญาอีกด้วย (ประเทือง คล้ายสุบรรณ, 2531)

ในวิชาคณิตศาสตร์ ครูใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่าเนื้อหาสาระของวิชาคณิตศาสตร์เป็นนามธรรม ยากแก่การทำความเข้าใจของผู้เรียน ประกอบกับครูผู้สอนไม่สามารถแปรเปลี่ยนเนื้อหาที่เป็นนามธรรมมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้ การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง ศึกษาค้นคว้า ทดลอง บันทึกข้อมูล อธิบายลำดับเหตุผลนำไปสู่ข้อสรุปด้วยตัวผู้เรียนเอง จึงจำเป็นที่จะต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ เช่น ทรายต่าง ๆ เครื่องชั่งสปริง เครื่องวัดความยาว เครื่องมือต่าง ๆ ฯลฯ

เหตุผลที่ครูส่วนใหญ่ไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านที่อยากใช้ คือ ไม่สะดวกในการใช้สื่อ สื่อมีปริมาณจำนวนจำกัด ไม่ทราบแหล่งที่มีสื่อ สื่อบุคคลขาดทักษะในการนำเสนอ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน และขาดความมั่นใจในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน เพราะไม่เคยใช้มาก่อน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเหตุผลที่สำคัญ การที่สื่อบุคคลขาดทักษะในการนำเสนอ นั้น เป็นเพราะสื่อบุคคลส่วนใหญ่มักมีความเชื่อชาตาในสาขาอาชีพของตน แต่หากขาดความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอด ครูจึงควรช่วยในส่วนนี้ เช่น ช่วยอธิบายเสริมในส่วนที่ขาดหายไป ช่วยสรุปขั้นตอนสำคัญ ๆ ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ส่วนปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านของครูส่วนใหญ่ คือ ขาดแคลนสื่อพื้นบ้านที่สัมพันธ์กับเนื้อหา ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะในการเลือกใช้สื่อในการเรียนการสอนนั้น ต้องให้สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน เพื่อให้สื่อเป็นตัวชี้ให้เห็นจุดสำคัญของเรื่องที่จะสอนและช่วยอธิบายการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปัญหานี้สามารถแก้ไขได้ด้วยการร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน จัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้านเพื่อให้บริการแก่ครูในการหยิบยืมสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน จัดสรรเงินงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน รวมทั้งการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนำสื่อพื้นบ้านมาใช้ในการเรียนการสอน เป็นต้น เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับครูในการใช้สื่อพื้นบ้านนั้น ๆ และเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อพื้นบ้านควรให้ความร่วมมือกับครูในการใช้สื่อการเรียนการสอนพื้นบ้าน ผู้ร่วมงานควรช่วยเหลือให้การ

ใช้สื่อของครูเป็นไปด้วยดี และที่สำคัญที่สุด คือ ครูผู้สอนจะต้องมีความจริงจัง มีความตั้งใจ และกระตือรือร้น ในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน เพราะในความเป็นจริงแล้ว ครูสามารถเลือกใช้สื่อที่บ้านให้สอดคล้องกับวิชาที่จะสอนได้ เพราะสื่อที่บ้านเป็นสื่อที่หาได้ง่าย ราคาถูก และเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้จัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มวิชาและกลุ่มประสบการณ์ เช่น กลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญ คือ จริยศึกษา ศิลปะศึกษา พละนามัย คณิตรี นาฏศิลป์ และกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งสามารถที่จะนำสื่อที่บ้านเข้ามาเป็นเนื้อหาได้โดยตรง กลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ สามารถจัดสอน ทดถกรรมที่บ้าน การช่างที่บ้าน ทุกชนิด ได้แก่ การถักทอ แกะสลัก จักสาน ฯลฯ โดยนำสื่อประเภทวัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์และสื่อบุคคลได้เป็นอย่างดีมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน (ปัญญา รุ่งเรือง, 2531) ส่วนในวิชาภาษาไทยสามารถนำเอาสื่อที่บ้านนำมาใช้ในการสอนอ่านได้เป็นอย่างดี เช่น นิทานพื้นบ้าน สามารถนำมาเรียบเรียงใหม่เป็นบทหรือกรองง่าย ๆ เพื่อทำให้สนุกสนาน และนำเสนอใจยิ่งขึ้น (ฤติมน ปรีคัสนิท, 2524)

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานการศึกษาจังหวัด ผู้บริหาร ผู้ร่วมงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อที่บ้าน ควรสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน เช่น การจัดอบรมครูในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน การจัดสรรเงินงบประมาณสำหรับการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่บ้าน เป็นต้น
2. ครูควรมีความตั้งใจในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน โดยหมั่นหาความรู้ในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่บ้าน ควรมีการติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อที่บ้าน เพื่อให้การใช้สื่อที่บ้านเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และตรงตามวัตถุประสงค์